

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΟΚΑΜΙΣΟΥ

Τὸ ὑποκάμισον εἶναι ἐφεύρημα τῶν νεωτέρων χρόνων μὴ συμπληρώσαν εἰσέει οὐδὲ τὴν πεντακοσιετηρίδα τῆς ὑπάρξεώς του. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὸν χιτῶνα ὅπως ἡμεῖς σήμερον τὸ ὑποκάμισον· ἀλλ' ὁ χιτῶν ἦτο μάλλινον ἐνδυμα, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο κοινὸν εἶχε μετὰ τοῦ σημερινοῦ ὑποκαμίσιου εἰμὴ ὅτι ἐφορεῖτο ἀμέσως ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος. Μόλις οἱ Ἀγγλοσάξωνες φαίνεται ὅτι ἐφόρουσαν εἰδὸς τι φορέματος ὁμοίου πρὸς τὸ σημερινὸν ὑποκάμισον κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν χρῆσιν, ἐνῶ οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ, ἄνδρες τε καὶ γυναικες εἶχον καὶ κατὰ τὸ δριμύτατον ψύχος γυμνὰ τὰ στήθη καὶ τοὺς τραχήλους καὶ τοὺς βραχίονας, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ σώματος ἐκάλυπτον μὲ δέρματα ζώων.

Ὅ,τι ἠμπούδιζε τὴν τε χρῆσιν καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ ὑποκαμίσιου ἦτον, ἀφ' ἐνός μὲν τὸ ὑπερβολικὸν τῆς τιμῆς τοῦ λιννοῦ πανίου, ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀκαθαρσίαν ἐξίς καὶ ἐξοικείωσις τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεσαιῶνος, οὐ μόνον οἱ κληρονομοὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς ἀνωτέρας τάξεως. Παντός εἶδους βδελυρὰ ζώφια ἐμάστιζον τοὺς ἄνθρωπους ἐκείνους, μετ' ἐκπλήξεως δὲ βλέπομεν εἰς ἀρχαιότερα μεσαιωνικὰ ἀνέκδοτα πλείστους ὑπαιγιμους, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ αὐτοκράτορες, οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῶν βδελυρῶν τούτων ἀπογεννημάτων τοῦ ρύπου καὶ τῆς ἀκαθαρσίας.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 14ου αἰῶνος προήχθη αἴφνης ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων εἰς μεγάλην ἀκμὴν, καὶ τοῦτο διότι μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς οἱ θησαυροὶ τοῦ νέου κόσμου εἰσέρρουσαν εἰς Εὐρώπην καὶ παρήγαγον αὐτόθι τοσούτην εὐημερίαν, ὥστε οἱ εὐπορήσαντες ἤρχισαν ἤδη νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν ἀναπαύσεων τοῦ βίου, περὶ ἀνετωτέρας κατοικίας, περὶ ἱματισμοῦ καὶ περὶ καθαριότητος. Σὺν τῇ ἀκμῇ τῆς βιομηχανίας τῶν λινῶν ὑφασμά-

των διεδόθη καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ὑποκαμίσιου, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ 15ου αἰῶνος τὸ φόρεμα τοῦτο κατέστη σχεδὸν ἀπαραίτητον εἰς τὰς ἀνωτέρας εὐπορώτερας τάξεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας. Ἄλλ' ἢ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀλλαγὴ καὶ ἡ πλύσις τοῦ ὑποκαμίσιου, ὡς γίνεται σήμερον, ἦτο τότε ἐντελῶς ἄγνωστος. Ἐκαστος ἐφόρει τὸ ὑποκάμισόν του διαρκῶς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, μέχρις οὐ κατεσχίζετο καὶ κατερρακούτο. Εἰς οὐδέν δ' ἐπήρχετο ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἀμέσως τοῦ σώματος ἐρχπτόμενον τοῦτο φόρεμα ἠδύνατο καὶ νὰ πλύνηται, καὶ ὅτι ὄφριε ν' ἀντικαθίσταται δι' ἄλλου καθ' ὀρισμένῃ χρονικῇ διαστήματι· ἄλλως τε δὲν ἦτον εὐκόλον τότε νὰ ἔχη τις περισσότερα τοῦ ἐνός ὑποκαμίσιου, διότι ἦταν ἀκριβώτατα καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ὅπως οὐκ εὐποροῦντας. Ὁ ἔχων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δύο ἢ τρία ὑποκάμισα ἐθεωρεῖτο πλούσιος. Ὅταν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 15ου αἰῶνος ἠκούσθη ἐν Γερμανίᾳ ὅτι νεόνυμφος τις βασιλόπαις ἔλαβεν ὡς προικισμὸν μίαν ὀλόκληρον δωδεκάδα λινῶν ὑποκαμίσιων, ἐθεωρήθη τοῦτο ὡς ἔκτακτος καὶ ἀνήκουστος πολυτέλεια. Ἐνεκα δὲ τῆς ὑπερμέτρου ταύτης τιμῆς τοῦ ὑποκαμίσιου οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεσαιῶνος μετεχειρίζοντο τὸ φόρεμα τοῦτο μετὰ τοσούτης φειδούς, ὥστε οὐδεὶς τὸ ἐφόρει ἐν τῇ κλίνῃ κατὰ τῆς ὥρας τοῦ ὕπνου. Καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα οἱ ἄνθρωποι ἐκοιμῶντο ἐντελῶς γυμνοί, ἐν Ἰταλίᾳ δὲ καὶ μέχρι τῆς σήμερον διατηρεῖται πρὸς πολλοὺς ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ μετεχειρίζεσθαι τὸ ὑποκάμισον μετὰ τοσαύτης φειδούς.

Μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ 16ου αἰῶνος ἤρχισε νὰ γίνηται χρῆσις ἰδιαιτέρων νυκτικῶν ὑποκαμίσιων, καὶ τοῦτο—ἰννοεῖται—χρόνον πρὸς τοὺς πλουσίους. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν δὲ τοῦ 17ου αἰῶνος, ἦτοι μόλις πρὸ 200 ἐτῶν, δυναμέμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς γενικῶς ἐν Εὐρώπῃ διαδοθεῖσιν τὴν χρῆσιν τοῦ ὑποκαμίσιου.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εὐρίσκομεν ὑπάρχουσας ἤδη καὶ νομικὰς τινὰς διατάξεις ἐν Γερμανίᾳ σχετικὰς πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· οὕτω λ. χ. ἀπεντώμεν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος διατάγματι καθ' ὃ ὁ Ἰουδαῖος ὀρκιζόμενος ἐπίσημῶς ὄφριε νὰ μὴ φέρῃ ὑποκάμισον, ἀλλὰ μόνον φοιόχρουν τινὰ ἐπενδύτην καὶ περισκελιῶδα, μὴ συναπτομένας ὁμοίως μετὰ τῶν περιποδίων. Ἡ ἱστορία τῶν χρόνων ἐκείνων διηγεῖται ἡμῖν ἀστεῖόν τι περὶ ἐνός ὑποκαμίσιου καὶ ὁμῆ αὐτῆς τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλας.

Ἡ πριγκήπισσα αὕτη, ἡ θυγάτηρ Φιλίππου τοῦ Β', ὠρκίσθη ἐν ἔτει 1601 νὰ μὴ ἀλλάξῃ τὸ ὑποκάμισόν της μέχρις οὐ ὁ σύζυγος αὐτῆς ἤθελε κυριεύσει τὴν Ὀστρένην ἣν τότε ἐπολιόρκει. Ἄλλ' ἢ πολιορκία αὕτη διήρκεσε ἐπὶ τρία ἔτη, καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο τὸ ἀρχικῶς λευκὸν ὑποκάμισον τῆς πριγκηπίσσης τρσέλαβεν ἐπὶ τέλους ἰδιάζον τι κίτρινον χρῶμα, ὅπερ καὶ σήμερον ἔτι εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «χρῶμα τῆς Ἰσαβέλλας».

Τὸ ὑποκάμισον κατέστη βεβημηδὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαραίτητον φόρεμα, ὥστε καὶ τοὺς νεκροὺς ἤρχισαν

νὰ κηδεύωσιν ἐνδεδυμένους λινὸν χιτῶνα, κατὰ τὸ ἀρχαῖον Αἴγυπτιακὸν ἔθιμον, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις βραδύτερον, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς, διετηρήθη, τὸ κηδεύειν τοὺς νεκροὺς περιτυλιγμένους ἐντὸς λινῶν ἢ βαμβακερῶν ὀθονῶν. Τὴν σήμερον δὲ καὶ ὁ πτωχότατος παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον τὸ ἀπαραίτητον τοῦτο φόρεμα, ὅπερ, ἐν τούτοις, εἰς παλαιότερους χρόνους. ἦτο πολυτέλεια μόνον εἰς τοὺς εὐπόρους προσιτή. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Καμόης, ὁ μέγιστος τῆς Πορτογαλλίας ποιητῆς, ἐνεταφιάσθη χωρὶς σάβανον, διότι ἡ οἰκογένειά του δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ ἀγοράσῃ τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον πανίον· τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐγράφη καὶ ἐπὶ τοῦ πολυτίμου ἐπιτύμβιου λίθου, ὃν οἱ Πορτογάλλοι ἔθηκαν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ποιητοῦ πολλά ἔτη βραδύτερον, ὅτε ἀνεγνωρίσθη ἡ μεγάλη ἀξία του. Ἄλλ' ὡς ἂν ἠσχύνετο ἡ Γῆ νὰ φέρῃ τοιοῦτον ἐπιτύμβιον, ἠνεώχθη ὑπὸ σεισμοῦ καὶ κατέπιε τὸν τάφον καὶ τὸ ἐπιτύμβιον τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ!